

Kielce 25 sierpnia 2025 r.

Szanowne Koleżanki, Szanowni Koledzy,

Prezesa Oddziałów SEP,

Przewodniczący Komitetów, Sekcji, Komisji i Rad SEP

Przewodniczący Rady Firm Przemysłu Elektrotechnicznego i Energetyki

W 2026 roku przypada 100 rocznica śmierci inż. Tomasza Ruśkiewicza wybitnej postaci w świecie nauki, gospodarki, życia społecznego i polityczno-oświatowego w Polsce na przełomie XIX i XX wieku. Realizując jeden z podstawowych celów statutowych, jakim jest popularyzowanie historii elektryki i jej twórców Zarząd Oddziału Kieleckiego SEP w 2023 roku podjął Uchwałę Nr: 4/2022-2026 z dn. 18 kwietnia 2023 r. wraz z uzasadnieniem i przesłał ją do CKH SEP i do ZG SEP z wnioskiem aby **Patronem SEP w Roku 2026** został inż. **Tomasz Ruśkiewicz**. Zarząd Oddziału Kieleckiego SEP zgodnie z Uchwałą nr: 9/2022-2026 Prezydium Zarządu Głównego SEP z dnia 8 maja 2024 r. i wypełniając warunki Procedury wyboru Patrona Roku SEP ponowił Uchwałę Nr 10/2022-2026 z dn. 13.05.2025 r. swój wniosek do CKH SEP i do ZG SEP aby Patronem SEP w Roku 2026 został inż. Tomasz Ruśkiewicz. Kim był człowiek, którego główną ideą było ożywienie i spolszczenie krajowego przemysłu elektrotechnicznego? Czym zasłużył się dla historii? Oto jego niezwykle ciekawa biografia ukazująca bogaty dorobek w wymiarze zawodowym i społecznym.

Inż. TOMASZ JÓZEF RUŚKIEWICZ (1867 – 1926)
ELEKTRYK – PRZEMYSŁOWIEC – SPOŁECZNIK

Inż. Tomasz Ruśkiewicz jest wybitną postacią w świecie nauki, gospodarki, życia społecznego i polityczno-oświatowego w Polsce na przełomie dziewiętnastego i dwudziestego wieku. To także patriota i zasłużony pionier w dziedzinie rozwoju elektrotechniki polskiej i polskiego przemysłu elektrotechnicznego. Inspirator, a w 1919 roku współzałożyciel Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich. Absolwent matematyki Uniwersytetu Petersburskiego, inżynier elektryk, działacz społeczny i polityczno-oświatowy. Swoją wiedzę i doświadczenie przełożył na grunt wielu branżowych publikacji. We wszystkich kierunkach działalności zawodowej i społecznej wykazywał ogromne umiejętności organizacyjne, przedsiębiorczość, energię i żarliwość, dzięki czemu zyskał ogólne uznanie i wyjątkowy szacunek. Wszedł do historii jako człowiek szlachetny i zasłużony dla rozwoju elektryki polskiej. Urodzony 22 listopada 1867 roku w Końskich, w Królestwie Polskim, był synem Ludwika, inżyniera architekta i Melanii z Machnickich, wnukiem Bartłomieja, urzędnika Komisji Skarbu w Królestwie Polskim.

WYKSZTAŁCENIE

Tomasz Ruśkiewicz młodość spędził w Kielcach, gdzie uczęszczał do gimnazjum, które ukończył z maturą w 1885 roku. Lata szkolne w Kielcach pozostawiły w jego życiu niezatarte wspomnienia i związek z Kielcami.

W czasie nauki w gimnazjum zaprzyjaźnił się ze Stefanem Żeromskim i na pamiątkę podarował mu swoją fotografię. Po ukończeniu gimnazjum w Kielcach wyjeżdża do Petersburga gdzie studiował na Wydziale Matematyczno – Fizycznym tamtejszego Uniwersytetu, uzyskując w 1889 roku tytuł Kandydata Nauk Matematycznych. W okresie studiów związał się z tajnym Związkiem Młodzieży Polskiej „Zet”, szerzącym zasady sumienności, rzetelności i pracy organicznej, a także narodowe tradycje polskie. W roku 1890 roku powraca do kraju i zamieszkał w Warszawie. Uczestniczył w organizowaniu obchodów 100 – lecia Konstytucji 3 Maja, za co został przez władze rosyjskie aresztowany i skazany na rok więzienia w Cytadeli Warszawskiej. W następstwie sprawy sądowej został poddany kontroli policyjnej i wydalony na 5 lat z kraju. W 1892 roku wyjechał do Niemiec i podjął studia elektrotechniczne, najpierw na Politechnice w Darmstadt (Hesja), gdzie była liczna kolonia polska, potem na słynnej badeńskiej Politechnice „Fridericiana” w Karlsruhe, gdzie pod kierunkiem prof. Engelberta Arnolda uzyskał dyplom inżyniera elektryka w 1897 roku.

PRACA ZAWODOWA

W 1898 roku inż. Tomasz Ruśkiewicz wrócił do kraju i zamieszkał w Warszawie podejmując aktywną działalność zawodową w zakresie propagacji elektrotechniki, a także działalność społeczną. W latach 1899 – 1901 pracował jako kierownik techniczny w Fabryce Ogniw i Baterii Tytan. W 1901 roku zorganizował i zaczął prowadzić przedsiębiorstwo elektrotechniczne „Ruśkiewicz i Godlewski”, które wykonywało różne roboty instalacyjne i z czasem uzyskało dużą renomę. Należy wspomnieć, że wykonywało różne skomplikowane prace między innymi na budowie Filharmonii Warszawskiej. Z czasem przedsiębiorstwo rozrosło się i w 1911 roku zmieniło nazwę na Ruśkiewicz, Godlewski, Tysza SA, a w 1918 roku przekształciło się w Towarzystwo Akcyjne – Polskie Towarzystwo Robót Elektrycznych, którego został Dyrektorem Zarządzającym i członkiem Zarządu. W 1906 roku współorganizował pierwszą w kraju fabrykę żarówek z wkładem metalowym „Cyrkon” i był pierwszym Prezesem Zarządu tej firmy. Firma istniała później pod nazwą Zjednoczonej Fabryki Żarówek TUNGSRAM Sp. Akc. Nowością technologiczną fabryki „Cyrkon” była produkcja żarówek z włóknem metalowym – trwalszym i zużywającym mniej energii elektrycznej, zamiast dotychczas stosowanego włókna węglowego. W 1910 roku założył własną firmę „Biuro techniczne – inż. T. Ruśkiewicza” która wykonywała roboty i przedsięwzięcia elektryczne m.in. w latach 1912 i 1913 budowę, uruchomienie i prowadzenie z własnych funduszy elektrowni miejskich w Kielcach i Końskich o znaczących jak na owe czasy mocach przeznaczone do oświetlenia miast i dla potrzeb mieszkańców. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości inż. Tomasz Ruśkiewicz jako Dyrektor Zarządzający i Członek Zarządu Polskiego Towarzystwa Elektrycznego przyczynił się do stworzenia w Polsce przemysłu maszyn elektrycznych. Brał udział w budowie fabryk maszyn elektrycznych w Warszawie i w Katowicach. Zadanie to było ważnym przedsięwzięciem w rozwoju polskiego przemysłu elektrotechnicznego. Był także jednym z inicjatorów utworzenia ogólnopolskiej organizacji skupiającej przemysłowców, składników i instalatorów elektrotechnicznych, działającego od 1917 roku „Związku Firm Elektrotechnicznych m. st. Warszawy”. Od 1923 roku związek funkcjonował pod nazwą „Polski Związek Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych”, a Ruśkiewicz był jego prezesem od 1923 roku do śmierci. W 1925 roku zorganizował i został Prezesem oraz pierwszym Dyrektorem Zarządzającym Spółdzielnią „Polskie Elektrownie” powołaną dla wspierania małych zakładów wytwórczych. To zadanie było ostatnim dziełem Jego bardzo pracowitego życia zawodowego.

DZIAŁALNOŚĆ SPOŁECZNA I STOWARZYSZENIOWA

Niezależnie od szerokiej działalności zawodowej inż. T. Ruśkiewicz rozwijał ożywioną działalność społeczno – stowarzyszeniową.

Brał czynny udział w tworzeniu pierwszego zrzeszenia polskiej sekcji technicznej na terenie byłej Kongresówki w czasach, gdy organizacja ta musiała się kryć pod nazwą Warszawskiego Oddziału Towarzystwa Popierania Rosyjskiego Przemysłu i Handlu. T. Ruśkiewicz był współorganizatorem i członkiem prezydium Delegacji Elektrotechnicznej, powstałej 27.03.1899 roku przy Sekcji Technicznej Warszawskiego Oddziału Towarzystwa Popierania Rosyjskiego Przemysłu i Handlu. Brał udział w organizowanych przez tę Delegację wykładach dla szerokich kół techników i monterów. Jako delegat Warszawy uczestniczył w Zjeździe Inżynierów i Techników w Petersburgu (1905). Podpisał pierwszą odezwę Komitetu Obywatelskiego Pomocy dla Robotników i ich Rodzin pozbawionych środków do życia z powodu strajku 1905 roku. Był członkiem Towarzystwa Kursów Naukowych (później: Wolna Wszechnica Polska w Warszawie 1906-1913). Był współorganizatorem i pierwszym przewodniczącym Zarządu Koła Elektrotechników (1907) przy Stowarzyszeniu Techników w Warszawie. W maju 1904 roku Delegacja Elektrotechników przekształciła się w Koło Elektrotechników, przeniesione 28.05.1907 roku do Stowarzyszenia Techników. Uczestniczył w zjeździe założeniowym Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich w 1919 roku. Przewodniczył obradom 3-go dnia zjazdu. W kole, a potem w Oddziale Warszawskim SEP był członkiem komisji rewizyjnej i przedstawicielem do Rady Delegatów SEP. Często przewodniczył na zebraniach Oddziału. Był także jednym z przewodniczących Walnego Zjazdu Elektrotechników Polskich (1919 Warszawa i 1921 Toruń).

PUBLIKACJE

Inż. Tomasz Ruśkiewicz był jednym z założycieli, członkiem zarządu i komitetu redakcyjnego wydawnictwa „Przegląd Elektrotechniczny”. Opublikował wiele artykułów i notatek na łamach tego pisma i „Przeglądu Technicznego”, częściowo pod kryptonimem T.R., z których część wydana została w formie odrębnych broszur, np.: *Tramwaje i koleje elektryczne* (1901), *Koszt światła elektrycznego w instalacjach prywatnych* (1902), *Stan i perspektywy przemysłu elektrotechnicznego w Polsce* (1919). Ogłosił artykuł o przemyśle elektrotechnicznym w publikacji pt. *Gospodarka elektryczna w Polsce* (1923). Zredagował i częściowo sfinansował *Księgę Pamiątkową Kielczan 1856-1904* (1925), w której pod pseudonimem Gruszkiewicz zamieścił swoje artykuły z życia Gimnazjum Kieleckiego, gdzie zaprzyjaźnił się ze Stefanem Żeromskim. Ponadto wydał książkę pt. *Tajny Związek Młodzieży Polskiej w latach 1887-1893* (1926). Opublikował też szereg artykułów historyczno-literackich w innych czasopismach polskich. „Księga Pamiątkowa Kielczan 1856 – 1904”, pod redakcją Tomasza Ruśkiewicza, Kielce 1925. Wydana z okazji zjazdu wychowanków gimnazjum w Kielcach we wrześniu 1925 roku. Wygłosił wiele odczytów i referatów na różnych zjazdach:

- projekt banku inwestycyjnego w związku z podniesieniem kultury przemysłowej i gospodarczej w Polsce (1917),
- historia, stan obecny i przyszłości przemysłu elektrotechnicznego w Polsce (1919),
- organizowanie wspólnych zakupów (1925) - na zgromadzeniu ogólnym Związku Elektrowni Polskich w Warszawie.

EPITAFIUM

Inż. Tomasz Ruśkiewicz zmarł nagle 27 grudnia 1926 roku w Warszawie w wieku 59 lat i został pochowany w grobie rodzinnym na Cmentarzu Powązkowskim. Po śmierci Tomasza Ruśkiewicza - w uznaniu jego zasług Polski Związek Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych utworzył Fundusz Stypendialny Jego imienia, przyznawany corocznie studentowi Wydziału Elektrotechnicznego Politechniki Warszawskiej. Fundusz im. Tomasza Ruśkiewicza miał wynosić 25.000 zł., aby odsetki od niego wystarczyły na ufundowanie stałego stypendium.

Środowisko elektryków godnie pożegnało jednego z pionierów polskiej elektrotechniki, którego główną ideą było ożywienie i spolszczenie krajowego przemysłu elektrotechnicznego. Dzięki swej rozległej wiedzy, pracy zawodowej oraz przymiotom osobistym wszedł do historii jako człowiek szlachetny i zasłużony dla rozwoju elektryki polskiej. Z mowy pożegnalnej inż. K. Gnoińskiego: „Pracował On z całym wysiłkiem, a bez rozgłosu, i hasłem było Mu zawsze dobro Ojczyzny”.

Inż. TOMASZ JÓZEF RUŚKIEWICZ PATRON ODDZIAŁU KIELECKIEGO SEP

Realizując jeden z podstawowych celów statutowych, jakim jest popularyzowanie historii elektryki i jej twórców Zarząd Oddziału Kieleckiego SEP podjął działania oraz rozmowy w 1919 roku o potrzebie znalezienia i wyboru kandydata na Patrona Oddziału. W związku ze zbliżającym się Jubileuszem 100-lecia SEP i związaną z tym popularyzacją historii Stowarzyszenia oraz przywrócenia pamięci zasłużonych działaczy, Zarząd Oddziału po dokładnym rozeznaniu wybrał kandydata w osobie **inż. Tomasza Ruśkiewicza na Patrona Oddziału Kieleckiego SEP**. Na zebraniu Zarządu Oddziału Kieleckiego SEP w dniu 12 lutego 2019 roku została jednogłośnie podjęta uchwała celem wystąpienia do Zarządu Głównego SEP o zatwierdzenie inż. Tomasza Ruśkiewicza na Patrona Oddziału Kieleckiego SEP. Po trudnych poszukiwaniach przez Wiceprezesa Oddziału Andrzeja Bysiaka i Prezesa Oddziału Kazimierza Ginała został odnaleziony grób Tomasza Ruśkiewicza na cmentarzu Powązkowskim w Warszawie, który był w bardzo złym stanie. Obecnie Cmentarz Stare Powązki, kw. 211-3-4. Na posiedzeniu Zarządu Głównego SEP w dniu 13 listopada 2019 roku w Warszawie po zapoznaniu się z biografią kandydata i wysłuchaniu połączonego z wizualną prezentacją wystąpienia Prezesa Oddziału Kazimierza Ginała Zarząd Główny SEP podjął Uchwałę Nr: 82 – 2018/2022 zatwierdzającą osobę inż. Tomasza Ruśkiewicza na Patrona Oddziału Kieleckiego. Od 2019 roku z okazji Święta Zmarłych oraz wizyt w Warszawie przez Członków Zarządu Oddziału grób Tomasza Ruśkiewicza jest odwiedzany i porządkowany. Przed Świętem Zmarłych 1 listopada składamy wiązankę kwiatów i zapalamy znicze. Praktycznie Oddział sprawuje nad nim opiekę i nie natrafiono na żadną inną obecność przy tym grobie.

Po zmarłym Tomaszu Ruśkiewiczu pozostał przy życiu **praprawnuk Piotr Cortes**. Z praprawnikiem Piotrem Cortes Oddział posiada kontakt telefoniczny. Obecnie grób w którym spoczywają szczątki Tomasza Ruśkiewicza jest w bardzo złym stanie i brak działania dla minimalnego odnowienia grozi jego likwidacją. Na załączonych zdjęciach widać stan nagrobka przed i po jego uporządkowaniu.

Wobec takiej sytuacji stanu nagrobka oraz przypadającej na 2026 rok 100-letniej rocznicy śmierci Tomasza Ruśkiewicza a także złożonego wniosku do ZG SEP i CKH SEP aby rok 2026 był w SEP pod patronatem Tomasza Ruśkiewicza Zarząd Oddziału Kieleckiego podjął Uchwałę nr:11/2022-2026 z dn. 27.05.2025r. o odbudowie grobu **Patrona Oddziału Tomasza Ruśkiewicza** aby godnie uczcić pamięć w 100 rocznice **Jego** śmierci.

INŻ. TOMASZ RUŚKIEWICZ – PATRON STOWARZYSZENIA ELEKTRYKÓW POLSKICH W ROKU 2026

Na zebraniu Prezydium CKH SEP w dniu 11.07.2025 rozpatrzono wniosek Oddziału Kieleckiego SEP w sprawie wyboru **Tomasza Józefa Ruskiewicza na Patrona SEP w roku 2026 i odbudowie Jego grobu** na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie oraz wsparcia finansowego dla Oddziału Kieleckiego związanego z tym przedsięwzięciem. Po wysłuchaniu opinii przedstawionej przez Kol. Kazimierza Ginała, prezesa Oddziału i wiceprezesa Kol. Andrzeja Bysiaka odbyła się dyskusja, w której wszyscy członkowie Prezydium i goście zaproszeni przedstawili swoje pozytywne opinie. Koledzy z Oddziału Kieleckiego poinformowali, że posiadają niezbędne zgody do podjęcia restauracji. W rezultacie przyjęto jednogłośnie decyzję o poparciu tego wniosku przez CKH SEP. Centralna Komisja Historyczna SEP pozytywnie opiniuje wniosek i akcję odbudowy grobu oraz zwraca się o wsparcie finansowe do Członków i Sympatyków SEP dla Oddziału Kieleckiego SEP celem wykonania tego zadania.

Szacuje się, że koszt całkowitej restauracji kształtować się będzie w wysokości ok. 25 000 PLN. Inicjatywę tę CKH uważa za bardzo cenną. Restauracja pomnika Tomasza Ruśkiewicza powinna być imperatywem dla naszego Stowarzyszenia. Chcielibyśmy podkreślić, że T. Ruśkiewicz był wybitnym działaczem oraz jednym z założycieli SEP a także współtwórcą polskiego przemysłu elektrotechnicznego i energetyki. Na posiedzeniu Zarządu Głównego SEP przyjęto uchwałę w sprawie ogłoszenia Tomasza Ruśkiewicza Patronem Roku 2026 w SEP.

Uchwała nr 258/2022-2026
Zarządu Głównego SEP z dnia 25 czerwca 2025 r.

w sprawie ustanowienia patrona roku 2026 - INŻ. TOMASZA JÓZEFA RUŚKIEWICZA

Zarząd Główny SEP na podstawie § 18 ust. 5 pkt. 13 statutu SEP, zgodnie z rekomendacją Centralnej Komisji Historycznej SEP:

§ 1

Ogłasza rok 2026 - rokiem INŻ. TOMASZA JÓZEFA RUŚKIEWICZA.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Prezes SEP

Sławomir Cieślik

**Szanowne Koleżanki, Szanowni Koledzy,
Prezesi Oddziałów SEP,
Przewodniczący Komitetów, Sekcji, Komisji i Rad SEP,
Szanowny Przewodniczący Rady Firm
Przemysłu Elektrotechnicznego i Energetyki**

Zarząd Oddziału Kieleckiego Stowarzyszenia Elektryków Polskich zwraca się do Was z gorącą i serdeczną prośbą o dobrowolne wsparcie finansowe dla zrealizowania zadania odbudowy grobu inż. Tomasza Ruśkiewicza, Patrona SEP w roku 2026, Inspiratora i Współzałożyciela Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich w 1919 roku aby godnie uczcić Jego pamięć w 100 rocznicę śmierci przypadającą na rok 2026.

Przesyłamy informacje o naszym Patronie oraz podjętej przez nasz Oddział inicjatywie odbudowy grobu znajdującego się na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie, kw. 211-3-4. Dobrowolne wpłaty prosimy wpłacać na konto Oddziału Kieleckiego SEP PKO BP I O/Kielce 24 1020 2629 0000 9802 0008 9540 z dopiskiem renowacja grobu T.Ruśkiewicza.

Za każdą okazaną pomoc z góry serdecznie dziękujemy.

W Imieniu Zarządu Oddziału Kieleckiego SEP

Prezes Oddziału Kazimierz Ginał

PREZES
mgr inż. Kazimierz Ginał